

HUOM! Tämä on alkuperäisen artikkelin rinnakkaistallenne. Rinnakkaistallenne saattaa erota alkuperäisestä sivutukseltaan ja painoasultaan.

Käytä viittauksessa alkuperäistä lähdettä:

Humala, I. & Ruohonen, A. 11.1.2023. Luova toiminta voimaannuttaa sekä hoivakotien asukkaita että työntekijöitä. Kuntalehti. Luettavissa: <https://kuntalehti.fi/uutiset/sote/asiantuntija-artikkeli-luova-toiminta-voimaannuttaa-seka-hoivakotien-asukkaita-etta-tyontekijoita/>.

PLEASE NOTE! This is an electronic self-archived version of the original article. This reprint may differ from the original in pagination and typographic detail.

Please cite the original version:

Humala, I. & Ruohonen, A. 11. January 2023. Luova toiminta voimaannuttaa sekä hoivakotien asukkaita että työntekijöitä. Kuntalehti. URL: <https://kuntalehti.fi/uutiset/sote/asiantuntija-artikkeli-luova-toiminta-voimaannuttaa-seka-hoivakotien-asukkaita-etta-tyontekijoita/>.

© 2023 KL-Kustannus Oy. All rights reserved.

Luova toiminta voimaannuttaa sekä hoivakotien asukkaita että työntekijöitä

Helsingin Seniorisäätiön hoivakodeissa toteutetut työpajakokeilut osoittivat, että taide- ja kulttuurialojen ammattilaisten tuottama luova toiminta voimaannuttaa niin hoivakotien asukkaita kuin niiden työntekijöitäkin. Saadut kokemukset puoltavat tarvetta keskustella luovan toiminnan arvosta hoivakodeissa monella tasolla hoivakotien hoitajista julkishallinnon päättäjiin sekä kehittää luovaa toimintaa proaktiivisesti ja määrätietoisesti tulevaisuuden hoivakotiympäristöissä.

Uudenmaan liiton rahoittamassa ”Luovaa alaa ja hoivakoteja elvyttämässä yhteiskehittämällä” eli ELOSSA! -hankkeessa (2021-2023) valikoidut luovan alan ammattilaiset toteuttivat hoivakodeissa neljä draaman, neljä kuvataiteen ja kaksi musiikin työpajaa lokakuun 2021 ja huhtikuun 2022 välisenä aikana. Hankkeen toteuttaa 3AMK-liittouma, johon kuuluvat Laurea-ammattikorkeakoulu, Haaga-Helia ammattikorkeakoulu ja Metropolia Ammattikorkeakoulu.

Yhteisen tekemisen hetkistä iloa ja arjen sujuvuutta asukkaille

Hoivakotien asukkaille luovat pajat osoittautuivat tärkeäksi ilmaisukeinoksi ja tueksi vuorovaikutukseen. Työpajat tarjosivat mahdollisuuden olla yhdessä muiden asukkaiden, hoitajien ja luovien toimijoiden kanssa ja kokea yhteisöllisyyttä. Yhteisöllisyyttä syntyi tarinoiden kertomisen, piirtämisen ja maalaamisen, liikkumisen sekä musiikin ja musiikin tuottamisen keinoin.

Luovat työpajat tuottavat asukkaille myönteisiä onnistumisen tunteita ja herättävät erilaisia muistikuvia ja keskustelua konkreettisten tehtävien kautta. Asukkaiden virkistymistä ja voimaantumista kuvaa myös se, että hoitajien mukaan luovan työpajan jälkeen asukkaiden koko loppupäivä sujuu usein tavallista paremmin iltaan asti.

Työpajakokeilujen pohjalta perusteellinen luovan toteutuksen suunnittelu on keskeistä. Onnistunut luovan toiminnan toteutus hoivakotiympäristössä vaatii luovilta toimijoilta siihen soveltuvaa koulutusta, kokemusta, rautaista ammattitaitoa, kykyä sopeutua erilaisiin vuorovaikutustilanteisiin ja tilanneherkkyyttä. Esimerkiksi liian suuret ryhmät, liian pitkäkestoiset yksittäiset tehtävät ja suuri määrä tehtäviä samassa pajassa voivat hämmentää ja väsyttää ikäihmisiä.

Hoitajille ammatillista osaamista ja vaihtelua työpäivään

Ammattilaisten tuottamalla luovalla toiminnalla on vaikutusta myös hoivakotien hoitajiin, joiden rooli on tärkeä työpajojen onnistumiseksi. Hoitajat toimivat moderaattoreina luovien toimijoiden ja asukkaiden välillä, koska he tuntevat asukkaat hyvin ja tietävät, miten asukkaita saa osallistettua parhaiten. Etenkin muistisairaille on tärkeätä, että mukana on niitä henkilöitä, joita he tuntevat hyvin.

Työpajat tarjoavat hoitajille mahdollisuuksia kehittää ammatillista osaamistaan, kuten virikkeitä omaan työhönsä, mahdollisuutta kokeilla uusia lähestymistapoja ja oppia, kuinka niitä voi hyödyntää arjessa usein muistisairaiden asukkaiden kanssa. Parhaimmillaan työpajat vievät perinteistä hoitajahoidettava -vuorovaikutusta tasa-arvoisemmalle tasolle.

Ammattimaisesti tuotetut luovat työpajat tuovat hoivakotien työntekijöille vaihtelua myös työpäivän rytmiin ja hengähdystaukoja työarkeen. Hoitajien asenteet vaikuttavat työpajojen tunnelmaan ja käytännön tekemiseen, joten heidän innostuksensa ja tukensa tai näiden puute vuorovaikutustilanteissa on monella tavalla

Voimaannuttamisen kokemuksista avaimia yhteistyömalliin

Hoivakotien lisääntyvä tarve ja toiminnan tehokkuus edellyttävät toimintamalleja, jotka tuovat arvoa niiden keskeisille sidosryhmille ja edistävät niiden hyvinvointia ja haasteista selviytymistä. Sidosryhmiä ovat luovien toimijoiden ja hoivakotiorganisaatioiden, hoivakotien johdon, hoitajien ja asukkaiden lisäksi asukkaiden lähiomaiset sekä tutkimus- ja kehittämisorganisaatiot, rahoittajat ja muut toimijat, kuten kaupungit ja kunnat, hyvinvointialueet, lainsäätäjät, viranomaiset, yhteistyöalustat, kolmas sektori ja välittäjäorganisaatiot.

ELOSSA! -hankkeen pohjalta myös kuntaorganisaatioissa tulee tiedostaa luovan toiminnan arvo ja huomioida konkreettisesti suunnitelmissa mahdollisuuksia ja resursseja ennakkoluulottomille kokeiluille ja toteutuksille. Resurssien varaaminen hoivakotien luovaan toimintaan voi maksaa itsensä takaisin esimerkiksi hoitajien sairauspoissaolojen vähenemisenä ja hoivakodin asukkaiden ja heidän omaistensa asiakastyytyvyytenä.

Toteutettujen työpajakokeilujen pohjalta ELOSSA! -hankkeessa rakennetaan yhteistyömallia luovien toimijoiden sekä hoivakotien ja niiden asukkaiden monipuoliset tavoitteet huomioiden. Toimintamallin keskiössä on hoivakotien asukkaiden hyvinvointi.

Tulevaisuudessa yhteistyö edellyttää entistä avoimempaa yhteistyötä eri sidosryhmien välillä yli hierarkkisten ja toimialarajojen. Perinteisestä reviirijattelusta tulee irtautua. Esimerkiksi eri taide- ja kulttuurialojen toimijoiden yhteistoteutukset voivat auttaa kehittämään uusia liiketoimintamalleja. Myös digitaaliset työkalut tarjoavat uusia ulottuvuuksia luovien toimijoiden ja hoivakotien yhteistyöhön.

Kirjoittajat:

Iris Humala, projektiasiantuntija, Haaga-Helia ammattikorkeakoulu

Anna Ruohonen, vanhempi tutkija, Haaga-Helia ammattikorkeakoulu